

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Hustota zalidnění a její vztah k vybraným demografickým a sociálním ukazatelům

Autor práce: Jakub Zalubil

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Cíle a výzkumné otázky jsou stanoveny a mají významný geografický charakter. Bohužel primární cíl práce zjistit závislost mezi hustotou zalidnění a vybranými demografickými a sociálními charakteristikami je svou podstatou problematický a ovlivňuje tak charakter a vyznění celé práce. Daleko nosnějším je druhotný cíl, který směřoval ke zjištění, zda venkovské a městské prostředí vykazují odlišné hodnoty sociodemografických ukazatelů.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Teoretické ukotvení práce je poměrně povrchní. Je zmiňován velice obecně koncept urbanizace, překvapivě není při rozboru stárnutí obyvatelstva uveden koncept druhého demografického přechodu. Práce s literaturou má tradiční charakter v podobě samostatné kapitoly s přehledem významných publikací bez kritické diskuse a s omezenou návazností na vlastní analytickou část práce. Citování je prováděno více méně korektně, bohužel jsem našel dva odkazy, které nejsou uvedeny v seznamu literatury.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Diplomant pracuje se sekundárními statistickými daty za evropské země, resp. regiony NUTS 2 a analyzuje je za pomoci standardních kvantitativních metod (korelační, regresní a shluková analýza). Jejich použití je adekvátní sledovaným cílům, i když ne zcela bez problémů. Dílčím nedostatkem v metodické části jsou neúplná vysvětlení a nepřesné formální zápisy některých ukazatelů na str 21-22. Jedná se např. o úhrnnou plodnost, přímou standardizaci úmrtnosti nebo naději dožití. Problémem je měnící se počet zemí vstupujících do hodnocení, zvláště, když autor jej v řadě případů ani neuvádí. U hodnocení na úrovni regionů NUTS se na jedné straně v metodické kapitole zámořská území vylučuje, na druhé straně jim věnuje pozornost při komentování situace v oblasti úhrnné plodnosti v Evropě. U tabulek obsahujících výčet územních jednotek jsou uváděny průměry bez bližší specifikace jejich výpočtu. Alespoň u tab. 19 (str. 61) jsem si ověřil, že se jedná o prostý (nevážený) průměr za uvedené státy, což zvláště v případě ukazatele hustoty zalidnění je dosti pochybné.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Analytická část práce se skládá ze dvou základních kapitol. V první rozsáhlejší (26 str.) je deskriptivním způsobem na základě interpretace tabulek s údaji o hustotě zalidnění a vybraných

sociodemografických ukazatelích charakterizován stav a vývoj situace v Evropě a zároveň jsou víceméně odhadovány vzájemné vztahy mezi vybranými charakteristikami. Ve druhé části (10 str.) jsou vztahy mezi vybranými charakteristikami podrobeny analýze za pomoci kvantitativních metod. Interpretace výsledků, zvláště těch vtahujících s k ukazateli hustoty zalidnění, je dosti problematická (viz dále).

Závěry práce (odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.)

V závěr práce se autor snaží odpovědět na výzkumné otázky. Jedná se však většinou o rekapitulaci zjištěných vztahů v rámci kvantitativní analýzy bez významnějšího kritického zhodnocení a zařazení do širších souvislostí. Vazba na teoretické koncepty je minimální.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Práce je poznamenána, jak již jsem výše uvedl, ne příliš vhodně zvoleným hlavním cílem výzkumu. Vztah hustoty zalidnění k demografickým a sociálním charakteristikám je v naprosté většině případů zprostředkovaný/odvozený a jen obtížně lze v současné době hledat přímé podmiňující souvislosti. (např. řetězec hustota zalidnění – urbánní prostředí – úhrnná plodnost). Jestliže autor odkazuje na některé studie s touto tematikou, jedná se buď o publikace zaměřené historicky nebo na rozvojové země, resp. hodnotí tyto vztahy v oblasti jiných živočišných druhů. Významnější by bylo sledovat vztah těchto charakteristik v dichotomii město – venkov. Autor se to také pokouší, ovšem v omezeném rozsahu, bez náležité hlubší analýzy. Hlavním výsledkem práce je tak ověření předpokládaného výsledku, že vztah mezi hustotou zalidnění a vybranými ukazateli více méně neexistuje nebo je minimální.

Předloženou práci **doporučuji / nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

1. Existují v dnešních vyspělých státech nějaké přímé podmiňující vztahy mezi hustotou zalidnění a plodností, resp. úmrtností obyvatel?
2. Proč jste pro hodnocení použil současně ukazatele naděje dožití a standardizovaného indexu

úmrtnosti? V čem vidíte jejich rozdíl?

Datum: 20. 1. 2020

Autor posudku: doc. RNR. Zdeněk Čermák, CSc.

Podpis: